

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893. Första Kammaren. N:o 23.

Lördagen den 8 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades sex protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 29 sistlidne mars och den 5 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i fråga om mellanfolkligt erkännande åt grundsatsen af enskild egendoms okränkbarhet till sjös under krigstid. *Om skydd för enskild egendom till sjös under krig.*

Herr af Burén: Då jag tecknat under det förslag, som nu föreligger, anhåller jag att få yttra några ord.

Känt är, att såväl försvarsfrågan som fredsfrågan äro angelägenheter, som stå på dagordningen i hela den civiliserade världen. Man har sagt mig, att en fredsvän icke kan vara en försvarsvän. Detta har smärtat mig, ty jag känner med mig sjelf, att ingen skilnad är emellan en fredsvän och en försvarsvän, om icke den, att en fredsvän är mycket angelägnare än en försvarsvän att försvara sitt land, just därför att han vill hafva fred. Olikheten ligger deruti, att fredssaken gäller alla folk och alla land, då deremot försvarsfrågan gäller mitt eget land och mitt eget folk. Det är under denna förutsättning, som jag i hvarje fredssträfvande ser ett litet korn, ett litet frö, som, om det planteras och vattnas, kan bära de rikaste frukter. Jag tror att den tid skall komma, då allt krig med storm och blodig klädnad skall uppbrännas och af eld förtärdt varda, men jag vet ej, när den tiden kommer, lika litet som jag vet, när min sista stund kommer, men ingenting är säkrare, ingenting vissare, än att den kommer. För närvarande måste jag instämma i hvad den danske konungen för några dagar sedan yttrade

Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.

(Forts.)

till en deputation, som till honom öfverlemnade en adress med flera hundra tusen underskrifter. Konungen svarade den på följande sätt: »Jag delar eder önskan, att krigen måtte försvinna och att uppkommande tvistigheter måtte afgöras genom skiljedomstolar, men jag ser utomordentliga svårigheter yppa sig för uppnående af ett sådant önskningsmål. Det vore därför fruktlöst, om jag toge initiativet till fredssakens befrämjande. Om deremot en stor europeisk magt går i spetsen, skola Danmarks konung och regering helt visst följa efter». Hvarför går nu icke en stor europeisk magt i spetsen? Jo, emedan på jorden ondskan är öfvermåttan stor. Jag har hört store män yttra, att krig ej allenast äro nödiga, utan äfven nyttiga. I viss mån kan ju detta vara sant, om man tager krigen såsom en välförtjent straffdom för att väcka människorna till besinnig. Men ett mycket stort ondt är det, och därför helsar jag med glädje hvarje yttring, som går ut på att afskaffa det gissel, som heter krig.

Det är därför, herr talman, jag tager mig friheten att till den oskyldiga motion, som nu föreligger, yrka bifall.

Friherre Klinckowström: Då jag varit en af motionärerna i denna fråga, ber jag att med kammarens benägna tillåtelse få redogöra för densamma i dess helhet. Jag gör det så mycket hellre som, efter hvad jag har tyckt mig finna under flera år tillbaka, den s. k. freds- och skiljedomstolsföreningen, hvarifrån denna fråga egentligen utgätt till Europas flesta kulturländers parlamentariska församlingar, icke rönt det välvilliga tillmötesgående, som frågan i sig sjelf i så hög grad förtjenar.

Den första internationella freds- och skiljedomstolsföreningen bildades ungefär i början af 1880-talet i London, och i följd af dess humanistiska beskaffenhet spredo sig filialföreningar af densamma med ganska stor hastighet i de flesta europeiska kulturstater. Men då dessa föreningar, som vanligtvis årligen sammanträffa i någon större europeisk hufvudstad, sågo att ingen större framgång var att på den vägen ernå, beslöts i slutet af 1880-talet, att jemte denna internationella fredsförening äfven skulle stiftas en internationell parlamentarisk freds- och skiljedomstolsförening, till hvilken såsom medlemmar endast mottogos ledamöter af de olika staternas parlamentariska församlingar. Denna senare förening, hvars sista allmänna möte egde rum i Schweiz och som har sin centralstyrelse i Bern, har sedan dess verkat mycket godt, på sätt jag längre fram i detta mitt yttrande skall redogöra för.

Ändamålet med såväl den första som den af mig sist nämnda föreningen är en storartad humanistisk och allmänt mänsklig välgörenhet och afser att till den största möjliga grad undvika och minska krigen nationerna emellan med alla från desamma oskiljaktiga ohyggligheter och grymheter, och mig synes, att det borde vara för hvarje fosterlandsvän, antingen han tillhör föreningen eller icke, en så stor

och vigtig fråga, att han åtminstone borde skänka bifall och understöd åt dess bemödanden.

Vi önska nemligen, i stora drag betraktadt och utan att här ingå i programmets mindre viktiga detaljer, vi önska förekomma anledningar till krig emellan folken; vi önska hänskjuta tvistemål emellan staterna till skiljedomstolar, och vi önska uti mellanfolkliga traktater upptaga åtgärder, som syfta derhän, och slutligen önska vi skydda enskild egendom till sjös under krigstid. Af dessa fyra punkter borde hvar och en, som vill betrakta dem med oförvillad blick, finna, att det är ett stort mensklighetens och humanitetens mål vi syfta till, och det vore sorgligt att tänka, att det skulle tillbakaskjutas af den kammare, som ju bör gå i spetsen för både humanitetens och mensklighetens fordringar i vårt land.

Det är icke möjligt, ej heller ville jag besvära kammaren med att uppräknat de ansträngningar, bemödanden och kostnader, som nu för tiden äro en följd af ett tillstånd i hela Europa, som utan att kunna benämnas krig likvisst medfört för nationerna sådana uppoffringar under årtionden och flera årtionden, att snart sagdt herrar statistici i alla länder tro, och med skäl, att korta krig skulle vara mindre bedröfliga till sina verkningar, än denna s. k. väpnade fred, som hotar att alldeles förstöra folken. Jag vill blott nämna några siffror, så att hvar och en, som ej närmare följt med dessa frågor, måtte deraf kunna bilda sig något så när en tanke och en åsigt om hvad mina ord betyda.

Redan år 1887, enligt en då synlig uppgift, uppgingo utlandets stridskrafter på fredsfot, således ständigt tjänstgöring, till 3,194,176 man och på krigsfot till 12,488,276 man. Under åren 1887—1888, således under två år, hade Europa sammanlagdt en armé i fredstid af 3,092,000 man och i krigstid 17 millioner soldater. De sammanlagda militära utgifterna härför uppgingo till 2 milliarder 520 millioner kronor. I denna väpning möter Sverige med en armé af 174,000 man, deraf 138,000 man beväring. Jag vill ej här nämna den andra delen af försvarsverket åtminstone för de flesta stater, som räkna såväl land- som sjögränser. Jag har uppgifter derom här, men med dem vill jag ej besvära kammaren, de äro så kolossala, att man bäfvar derför. Jag vill blott nämna, att från och med 1871—1890 konsumerades för de olika stormagternas flottor: i Frankrike 3,636 millioner francs, i England 4,336, i Tyskland 1,000, i Österrike 470, i Italien 1,100 och i Ryssland 1,980, allt millioner francs. Läger jag nu slutligen dertill några uppgifter för att visa, hvarthän det ohejdade krigförandet stater emellan kan leda, dervid väl är att märka, att ofta ingår folkens medgifvande i en mycket ringa, ofta uti *ingen* grad till dessa krig, så kunna herrarna få ett någorlunda begrepp om hvarthän detta ohejdade krigiska tillstånd kan föra. Det är en lång tidrymd uppgifterna gälla, men de blifva derigenom så mycket mera öfverskådliga.

Sedan 1793 hafva världens civiliserade stater fört många krig

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.*
(Forts.)

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig*
(Forts.)

med åtföljande kostnader och förluster af menniskolif. Men jag vill icke uppräknat alla krig och för hvarje krig de förluster som skett i döda och de kostnader det medfört, blott nämna, att intill den stora fred i Europa, som följt på de sista tysk-franska och rysk-turkiska krigen, hafva kostnaderna för dessa krig sedan år 1793 uppgått till 49 milliarder 906 millioner kronor samt antalet dödade till 4,470,000 man. Men häri ingå icke de kanske ännu mycket större förluster i menniskolif och i synnerhet förluster af egendom och välfärd, som uppstått genom de plundringar och den ruin, som fiendtliga arméer hafva åstadkommit i fiendens land, der de förtrampat all civilisation, alla näringar och all verksamhet. Hvarje menniskovän måste väl undrande fråga, huru mycket till mensklighetens bästa, till fattigdomens minskande och upphörande, till de fredliga arbetenas befordran, industriens uppblomstring, handel, konst och vetenskaper o. s. v. skulle hafva kunnat åstadkommas för de medel, som kräfts af dessa oftast för efterverlden onödiga kraftyttringar, krigen.

Man måste med skäl medgifva, att de försök, som fosterlands-vänner bjuda till att åstadkomma för att minska internationella tvistigheter och få dem hänskjutna till skiljedomstolar, borde bära frukt och borde med begärlighet omfattas af både folken och regeringarna. Det är att beklaga att så ej skett, men det oaktadt har vår verksamhet ej gått spårlöst förbi i världen. Under den tid, som denna här skiljade fredssaken existerat, hafva vi uppgifter om 60 olika fall, der skiljedomstolars utlåtanden blifvit godkända, och herrarne veta litet hvar, som följa med tidningarnas uppgifter, att senast har i en mycket omtvistad fråga, rörande fisket i Behringshafvet, såväl den amerikanska som den storbritanniska regeringen underkastat sig en sådan skiljedom. och hvar och en af dessa stater har valt skiljedomare för att afdöma denna fråga, som under forna tider kanske skulle hafva kostat många millioner i penningar och många tusen stackars soldaters och sjömäns lif, förutom all den materiel, som skulle hafva blifvit förstörd. De hafva nemligen, såväl Nordamerika som England, valt en skiljedomstol af 7 medlemmar, 2 af England valde, 2 af Nordamerika och de öfriga 3 af respektive konungen af Italien, konungen af Sverige-Norge samt franska republiken. Det är en stor heder för vårt land och dess vänsälle konung att han har blifvit anmodad att utse skiljedomare i en så vigtig tvistefråga emellan dessa stora stater.

Det har, såsom jag nämnde i början af detta föredrag, inträffat. och det existerar beklagligtvis ännu, att man gör sig en helt oriktig föreställning om våra åsigt rörande landets försvar. Den förste talaren har redan påpekat det, och jag är sjelf ett lefvande bevis derpå, att man kan vara en varm vän af försvaret och samtidigt tillhöra en freds- och skiljedomstolsförening. Jag har den ovärdiga äran att vara ledamot i den internationella allmänna fredsföreningens filial i Sverige. och jag har, såsom herrarne torde hafva sig bekant, med både nit och, jag vågar säga, framgång sökt att i min ringa mån befordra den stora

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjön
under krig.*

(Forts.)

frågan om vårt landtförsvars omorganisation, som förekom vid den urtima riksdagen och då bragtes till ett lyckligt slut. Jag har vid denna riksdag, när Kongl. Maj:ts proposition om femte hufvudtiteln eller sjöförsvaret remitterades från denna kammare, yttrat mig icke blott med värme för det fasta byggnadsanslaget, som Kongl. Maj:t begärt, utan äfven gått längre och önskat, att sjöförsvaret måtte sättas på en sådan fot, att vi kunna försvara våra kuster, hvilket enligt min åsigt ej kan ske utan genom ett större lån, som upptages i främmande land och hvarigenom vi fortare kunna bygga det antal sjömateriel, som fordras för att kunna skydda våra kuster och kuststäder. När frågan om anslagen till denna hufvudtitel förekommer i kammaren, skall jag, om min helsa tillåter mig att då närvara, vidare yttra mig derom.

Jag har här en massa materialier för att redogöra för både den allmänna fredsföreningens och den internationella freds- och skiljedomstolsföreningens verksamhet under olika tider, men jag vågar icke taga kammarens uppmärksamhet i anspråk därför. Dock önskade jag att här få uppläsa en öfversättning af den senaste bulletinen, som numera tryckes i centralstyrelsen för den internationella parlamentariska freds- och skiljedomstolsföreningen i Bern och som kringskickas på vissa tider med rätt korta mellanrum till alla fredsvänner i Europas alla parlamentariska församlingar. Det är meningen att redogöra för de senaste företeelserna, som intressera freds- och skiljedomsstolsföreningarna, och jag hoppas, att det ej skall kunna anses för en förlofad tid, om jag uppläser en af mig gjord öfversättning af den senaste bulletinen, utfärdad den 23 maj detta år i Bern: »Motionen angående skiljedomstolar mellan Nordamerikas förenta stater, inlemnad i engelska underhuset af M. Randal Cremer, skulle diskuteras den 7 sistlidne mars. Den irländska frågan och andra mera brådskande frågor för- anledde en modifikation i denna dagordning, och den ifrågavarande öfverläggningen har måst uppskjutas. Ifrågavarande fråga om skiljedom skall utvecklas af motionären, understödd af sir John Lubbock, en inflytelserik talare, och har motionen alla förutsättningar att röna framgång. Detta skulle vara af en lycklig betydelse för den interparlamentariska rörelsen, om England och den stora amerikanska republiken, emellan hvilka stora magter tvistigheter lätt kunna uppstå, medgifve på förhand, genom en traktat i passande form, att hänskjuta dessa tvister till en skiljedomstols utslag». Som jag nämnde, har det skett i den stora tvistefrågan om fisket i Behringssund. »Danska Folketinget, som redan den 12 november 1892 har beslutat antaga Nordamerikas förenta staters anbud, har blifvit gjordt uppmärksam på frågan om skydd för enskild egendom till sjös under krigstid, genom en interpellation af herr Bluhme, sjelf ledamot af den interparlamentariska konferensen. Interpellanten har blifvit skickligt understödd af herr Bajer, som har påmint om det initiativ, Danmark vid flera tillfällen har tagit för regleringen af internationella frågor af ett högt värde. Konseljpresidenten Estrup har svarat på regeringens vägnar,

Om skydd för
enskild egen-
dom till sjö»
under krig.

(Forts.)

att denna skall förena sig med öfriga magter, i fall en konferens blefve sammankallad för att uttala sig om skydd för privat egendom och handelsfartyg». Detta är detsamma som vi nu begära. En senare underrättelse, som stod att läsa i Stockholms Dagblad den 30 mars, upplyste att en stor deputation, på sätt den förste talaren redan anför, infunnit sig hos Danmarks konung och af honom rönt ett delvis ganska fördelaktigt svar och mottagande.

»Den *danska* parlamentariska gruppen, som gillar principen om internationell skiljedom, räknar redan 16 ledamöter i Landstinget och 69 ledamöter inom Folketinget; detta utgör majoritet inom danska riksdagen. Ministerns för utrikesärendena uti *Rumänien* herr Lahovarys förhoppning finner jag realiserad inom Danmark. Detta senare lands anslutning till skiljedomsfrågan är så mycket mera märklig, som presidenten för denna grupp inom riksdagen är äfven president för sjelfva Folketinget.

Den *österrikiska* skiljedomsgruppen utgöres af 52 ledamöter af deputerade kammaren i detta land; denna grupp kommer snart att tillökas med ett visst antal af herrehusets ledamöter, som furst Starhemberg är svsselsatt att förena med ifrågavarande grupp.

Nederländerna har ej heller visat sig overksam för den viktiga skiljedomsfrågan: 39 ledamöter af detta lands första och 54 ledamöter af dess andra kammare hafva ingått såsom ledamöter.

Uti *Ungarn* har gruppen för skiljedom räknat ett trettiotal ledamöter, som snart torde fördubblas, tack vare deputeraden Pazmandys bemödanden. Större delen af denna grupp har tillkännagifvit sin önskan att deltaga uti konferensen i Kristiania. Låt oss för att afsluta denna krönika anmäla två nyligen utgifna publikationer, hvilka kunna med framgång rådfrågas af alla vänner af de mellanfolkliga skiljedomstolarna: den ena af dessa publikationer är »*Constitution d'un tribunal international*» par Sir Edmond Hornby, f. d. engelsk diplomat, f. d. domare i öfverdomstolen för konsulatärenden i Konstantinopel, för Levanten, Kina och Japan, som under sin mångåriga tjänstetid förvärfvade en stor kunskap om hithörande ärenden; — den andra af ifrågavarande publikationer bär titel »*De la paix perpétuelle*» af hofrådet och senatorn Neumann, professor vid Wiens universitet. Detta senare arbete är utgifvet 1875 på tyska. M. S. de Catrone i Paris har gifvit oss en fransk öfversättning deraf».

Jag ber om ursäkt för att jag kanske för länge uppehållit herrarne med uppläsandet häraf, men det har skett för att visa, att vår fråga räknar ganska betydliga parlamentariska krafter i de flesta kulturländerna.

Man har, bland annat, sökt angripa denna fredsfråga med den anmärkningen — hvilken jag hört från vissa håll — att det i andra länder skulle finnas ledamöter i denna freds- och skiljedomsförening, hvilka vore socialister och liberala af en ganska tvifvelaktig färg. Jag känner icke — det får jag bekänna — hvilka personer som tillhöra dessa till tusentals personer i alla land uppgående föreningar, så att

jag kan icke bestämdt gendrifva en sådan uppgift; men jag vågar dock betvifla^s densamma, intill dess man namngifver personerna, och jag är fullt öfvertygad om, att man icke har skäl att betvifla deras människovänliga afsigter. Det fins en gammal biblisk liknelse, mine herrar, som vi litet hvar känna till — om hvetet och ogräset. Inför vår Herre ville apostlarna rycka upp ogräset och kasta det i elden, innan hvetet var moget. Men vår Frälsare vägrade sitt bifall dertill och sade: låt dem växa tillsammans, till dess skördetiden kommer, då hvetet inbergas i ladorna och ogräset kastas i elden. Jag tror, att vi få gå till väga ungefär på samma sätt, och icke förkasta en god sak därför, att den möjligen stundom kan räkna en eller annan ovärdig deltagare — om så är förhållandet, hvarpå jag ännu vågar tvifla — när saken i sig sjelf är af en stor mencklig och humanistisk vigt för alla folk. Jag tror, att vår fråga, som har blifvit bearbetad af freds- och skiljedomsföreningen, är af den ofantliga vigt för hela menskligheten och dess framtida kultur, att man icke bör af en sådan anledning — hvilken jag hoppas icke kan bevisas — förkasta hela saken.

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.*

(Forts.)

Nyss innan Riksdagen öppnades, kom till mig såsom ordförande i den internationella parlamentariska fredskongressens filial i Sverige en skrifvelse med begäran, att vi skulle hvar och en i sin mån genom motioner intressera oss för följande frågor:

1:o) Konferensen uppmanar sina medlemmar inom de olika parlamenten, som de tillhöra, att söka föranleda deras respektive regeringar förena sig om en internationel konferens för att erkänna den folkrättsliga grundsatsen om privategendoms oantastlighet på sjön under krigstid.

2:o) Konferensen uttalar den önskan, att en skiljedoms klausul uti handelsfördragen beträffande skydd för industriel, litterarisk och de sköna konsternas egendom, som hänskjutes till parlamenten, måtte upptagas.

3:o) Medlemmarne från de vid konferensen representerade parlamenten inbjudas att inom de lagstiftande församlingar, som de tillhöra, framställa det förslag till sina respektive regeringar att antaga Nordamerikas förenade staters anbud beträffande införande af allmänna skiljedomsfördrag.

Dessa Nordamerikas förenade stater hafva nemligen lyckats förena med sig, efter hvad jag vill minnas, alla stater på den amerikanska kontinenten för att öfverenskomma om denna punkt rörande skiljedomstol. Vår fredsförening, den parlamentariska, samlades vid riksdagens början, och den räknade visserligen — beklagligtvis — icke många ledamöter i denna kammare, jag tror att det var blott sex, men deremot räknade Andra Kammaren bland sina ledamöter 56 deltagare i den parlamentariska internationella fredsföreningen i Sverige. Vi kommo öfverens om att endast söka vinna förord och tillmötesgående inom Riksdagen för den punkt, som afsåg privat egendoms skyddande under krigstid för krigets fador och ohyggligheter. Följden deraf blef två identiska motioner, den ena väckt i Första Kammaren af herrar Adelsköld, Nyström, Klinckowström, Stridsberg, Sanne och

Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.
(Forts.)

af Burén, samt den andra i Andra Kammaren väckt af 56 ledamöter; i hvilka motioner, på grund af deri anförda skäl, begäres, att enskild egendom till sjös under krigstid skulle vara skyddad för krigets ohyggligheter. Denna motion blef i Första Kammaren — jag tror icke, att Andra Kammaren ännu har behandlat motionen — remitterad till dess tillfälliga utskott n:o 1. Jag vet icke på hvad grund, ty utskottet var, såsom herrarne mycket väl ha sig bekant, af kammaren tillsatt för helt andra ändamål, hufvudsakligen jernvägsanläggningar i Norrland. Men denna fråga kom dit, måhända därför att jag fans bland dess ledamöters antal; och utau att tadla utskottet, som har behandlat motionen, vågar jag påstå, att den kom icke på rätt ställe. Jag skall nu be att få lemna ett svar på utskottets betänkande, hvori jag, som jag nyss nämnde, icke har någon del, eftersom jag genast i *början* hörde, hvad jag icke borde hafva hört förrän i *slutet*, nemligen att utskottet först beslutit sig för att afslå motionen och sedermera sökte upp de skäl, som möjligen skulle kunna gifvas för att försvara en sådan åtgärd. Det gjorde, att när jag fått höra, hvad de fyra återstående ledamöterna hade beslutit, bad jag blott att få anteckna min reservation och har för öfrigt ingen del i utskottets utlåtande. Jag skall likväl be att få åtminstone med några ord besvara utskottets utlåtande. Detta börjar egentligen med att redogöra för hvad som förstås med krigskontraband på grund af kongl. kungörelserna den 8 april 1854 och den 13 september 1855. Det är en sak, som enligt mitt enfaldiga begrepp icke hör till denna fråga; men derpå stöder sedermera utskottet litet längre fram en del af de skäl, det angifver för afslag af motionen. Derefter har utskottet, för att fylla betänkaudet med någonting, andragit, hvad tänkare och rättslärde i denna fråga yttrat *för* och hvad andra rättslärare yttrat *emot* att skydda enskild egendom till sjös under krigstid. Jag säger upprigtigt, att de rättslärare, som försvara detta skydd, äro naturligtvis sådana, som jag mest tycker om, men utskottet måtte hafva tyckt om motsatsen, fastän utskottet här säger helt beskedligt: »Ehuru tungt vägande skäl synas kunna åberopas till stöd för grundsatsen om enskild egendoms okränkbarhet till sjös under krigstid, anser sig utskottet dock icke kunna förorda någon framställning i ämnet till Kongl. Maj:t.» Med all respekt för utskottets utmärkte män kan jag icke neka, att detta dock är allt för summariskt, när man behandlar en så pass vigtig och allmännyttig fråga, som denna för hela menskligheten är. Sedan utskottet nemligen angifvit herrar rättslärdes åsigt för och emot, slutar det med en persons yttrande, som skulle utgöra sjelfva klämman och stödet för utskottets behandling af motionen, nemligen den tyske rikskansleren grefve von Caprivi. Det var ju att kunna på förhand veta, att Caprivi ej kan annat än understödja ökade militärbördor och ökade kostnader för försvaret, antingen han vill eller icke, ty han har sjelf med egna ord förklarar: jag står här såsom en militär och lyder min kejsare och konung i det han befäller mig att göra. Så har han äfven gjort i denna fråga, hvarför hans votum verk-

ligen skulle kunnat saklöst uteblifva i detta utskotts betänkande. Mig synes, att både rättvisa och billighet uppbära denna fråga inför hvarje opartisk betraktare af densamma, och jag är öfvertygad om att den tyske rikskanslern von Caprivi kommer förr att falla undan, än denna fråga kan undanskjutas eller dödas inom de europeiska samhällena och folken.

Jag hade visst ännu mycket annat att andraga om utskottets besynnerliga sätt att resonera, i synnerhet på sid. 5, der utskottet säger, att hvad tjenar det till, att Kongl. Maj:t får veta Riksdagens mening i denna fråga, han kommer ändå att, i fall de stora staterna förena sig till en konferens för att taga frågan i betraktande, biträda densamma, såsom känt är att konungen af Danmark redan svarat. Men, mine herrar, det gifves dock tillfällen, då Kongl. Maj:t skulle vara rätt belåten — och kanske få vi snart se dagas ett sådant tillfälle — att genom ett uttalande från Riksdagen finna stöd för sina fosterländska handlingar och beslut. På denna grund och då det icke är frågan om strid och krig, då naturligtvis den råa styrkan gör sig till största delen gällande för att vinna seger, utan det är frågan om humanitet och mensklighet, är jag öfvertygad om, att ett mindre land, styrdt, såsom vi hafva lyckan att erfara, af en både sant upplyst och människovänlig monark, skall kunna vinna mycket insteg och göra sig väl hört i den stora konseljen af Europas magter i en sådan fråga, som här föreligger. Jag vill icke längre upptaga kammarens tid, och tackar för, att kammaren godhetsfullt åhört mig med tålmod. Efter hvad jag anført, önskar jag naturligtvis afslag på utskottets hemställan och bifall till vår motion i denna fråga.

Herr Björnstjerna: Utan tvifvel äro vi alla varma fredsvänner och vi inse mer än väl de stora och förfärliga olyckor, som alltid åtfölja kriget. Kunde vårt ord bidra något till att lindra krigets lidanden, skulle vi helt säkert gerna gifva vår röst till förmån för det här föreliggande förslaget. Men detta är ett af dessa välmenande och opraktiska förslag, som man med så mycken förkärlek behandlar vid dessa nu på modet blifna fredskonferenser. Motionärerna yrka, att enskild egendom till sjös skall under krigstid vara fridlyst på samma sätt som enskild egendom till lands. Man skulle deraf kunna sluta till att enskild egendom till lands i denna stund är bättre skyddad än enskild egendom till sjös. Men förhållandet är diametralt motsatt. Enskild egendom till sjös är skyddad genom Paris-deklarationen sålunda, att under neutral flagg äro både fartyg och egendom skyddade, och neutral egendom i ett fiendtligt fartyg är äfven skyddad, — allt med undantag af krigskontraband. Hvad beträffar blokad, skall jag komma dertill längre fram. För närvarande kan således under krigstid allt gods med undantag af krigskontraband gå fritt på sjön äfven till fiendtligt lands hamnar och der införas. Det är fullkomligt skyddadt under alla eventualiteter, såvidt det ej inlastas i ett fiendtligt far-

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.*

(Forts.)

Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.
(Forts.)

tyg. Det är endast de fiendtliga fartygen, som äro utsatta för att uppbringas, och den magt, som är svagare till sjös, gör således under krig bäst i att låta sina fartyg ligga i hamn. Sina varor kan den skicka ut på andra magters fartyg, och då äro de fredade. Det är visserligen hårdt för sjöfartsnäringen, att fartygen måste ligga kvar i hamnarna för att ej löpa fara att bli uppbringade. Men huru många andra näringar är det icke, som i ett af fiender besatt land bli tillintetgjorda? Sjöfarten får dela samma öde som alla dessa andra näringar. Det har visserligen varit fråga om att stifta lag i en humanare riktning för krigföringen till lands, men deraf blef intet. På den menniskoölskande kejsar Alexander II:s föranstaltande samlades en konferens i Brüssel 1874, som utarbetade ett förslag, det mildaste, som under nuvarande förhållanden var tänkbart att få gällande under krig. Men detta förslag föll; det ledde icke till någon åtgärd. Det var mycket svårt att få konferensen till stånd, emedan England motsatte sig, och det var endast under uttryckligt förbehåll, att ej fråga skulle der upptagas om lagstiftning för kriget till sjös, som England samtyckte att deltaga i konferensen. England hade redan med svårighet samtyckt till Paris-deklarationens bestämmelser om skydd för enskild egendom till sjös. Men som sagdt var, konferensen i Brüssel ledde ej till något resultat, hufvudsakligast därför, att England gjorde alla möjliga svårigheter. Jag anser det vara till heder för Kongl. Maj:ts regering, att den var — om jag ej missminner mig — den första bland de ganska få regeringar, som i officiel note till ryska regeringen förklarade sig villig att återupptaga underhandlingarna på de grunder, som blifvit i Brüssel uppställda. Men flere bland stormagterna ville icke ingå derpå, så att för närvarande fins ingen lagstiftning till skydd för egendom till lands, under det för egendom till sjös redan finnes en ganska fullständig sådan — åtminstone så fullständig man kan hoppas att nu få den.

För att nu gifva ett litet begrepp om, i hvad mån egendom till lands är skyddad, skall jag återropa det sista fransk-tyska kriget, då likväl de humanaste åsikter blefvo tillämpade, som under något krig följts — desamma, som sedermera följdes under det stora rysk-turkiska kriget. Då förklarade nemligen kejsar Alexander, att han skulle följa dessa grundsatser, som i Brüsselkonferensen blifvit sammanfattade, och det var något så när hvad som redan tillämpats i Frankrike af de tyska arméerna. — Men huru går det till, när fienden inbryter i landet? Han utskrifver requisitioner af alla möjliga slag, kontributioner, requisitioner af födoämnen, fourrage, beklädnadspersedlar, hästar, fordon m. m. För dessa lemnar han visserligen qvittenser, och dessa qvittenser får sedermera den förlorande parten betala vid fredsslutet, så vida han har lust att göra det, om det gäller hans egna undersåtar. Men icke nog dermed! Man har ju under krig till lands full rätt att skjuta ned hela städer med dess civila invånare, som ej kunna försvara sig. Icke blott deras egendom, utan äfven de sjelfva bli ned-

skjutna. Så snart en stad är befästad och till och med om den ej är det, men blott bjuder till att försvara sig, är fienden fullt berättigad i denna stund att skjuta ned den staden. Så går det till vid krig till lands. Om man beräknar de otaliga förlusterna, som uppkomma genom afbrott i samfärdseln, industrien, handeln, jernvägar, telegraf, post och allt, som står stilla, om man besinnar, att skördar bli nedtrampade, åkerbruket och annat arbete hindras, byar uppbrännas och alla andra olyckor, så blifva förlusterna härvid så kolossala för den enskilda egendomen till lands, att de, som kunna drabba den enskilda egendomen till sjös, äro ett rent lappri vid jemförelse dermed. Om man blott tänker på, hvilka förluster å enskild egendom inträffade under staden Paris belägring, hvad Paris derigenom led jemte dess rika och tätt befolkade omgifning, som blef totalt ruinerad, gå dessa förluster troligen till milliarder, när deremot enligt motionärens uppgift värdet af de 75 tyska handelsfartyg jemte laster, som af franska flottan uppbringats, belöpte sig till allenast 17 millioner francs, hvilka Frankrike vid fredsslutet måste utbetala! När blott de enskilda förlusterna vid Paris' belägring voro så ojemförligt mycket större, vore det väl mer skäl för dessa välmenande herrar att i främsta rummet söka stifta någon lag, som kunde mildra lidandena vid krigföringen till lands. Men de ha ej ens tänkt på att skydda landets inbyggare från att bli ihjelskjutna och få sina städer och byar förstörda af fiendliga flottor. Man är så angelägen att rädda ett handelsfartyg, ehuru det skulle ju ej bli uppbrändt eller besättningen nedskjuten. Motionärerna vilja icke, att man skall få taga ett fiendtligt fartyg, ehuru intet hinder finnes för att från flottan skjuta ned en fiendtlig stad. Hvem minnes icke, när senast Alexandria bombarderades af engelsmännen, då stora delar af staden nedskötos och en mängd människor dödades, eller hur engelska flottan härjade och brände enskild egendom längs finska kusten under krimkriget?

Vi hafva också alla läst om engelska flottans årliga öfningar, då, så snart några af de fartyg, som föreställa fienden, lyckats obehindradt inkomma till någon större engelsk stad, dessa genast låta af myndigheterna utfärda bevis, att staden af dem ålagts betydliga kontributioner.

Detta exempel har vår egen flotta begynt följa, åtminstone för lidet år. Här sitter landshöfdingen i Hernösand, som kan intyga, att några af våra fartyg voro der och på sådant sätt gjorde utskrifningar. Det ser således icke ut, som om meningen vore att uppgifva den rätten under krig. Förnämsta anledningen, hvarför det nu torde vara omöjligt att få någon humanare lagstiftning till sjös än den, som redan finnes, är emellertid den, att blokaden är ett ofantligt mäktigt vapen, eller kan åtminstone vara det under krig. Motionärerna uppgifva, att blokaden af de tyska hamnarna genom franska flottan under det sista kriget gjorde mycket liten skada, därför att Tyskland kunde förse sig med alla sina förnödenheter landvägen. Ja, men alla länder

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.*

(Forts.)

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.*

(Forts.)

äro icke så belägna, att de hafva landgränser på tre sidor. Om man tänker sig ett krig emellan den nuvarande trippelalliansen och Turkiet å ena sidan och Ryssland å den andra, så skulle en blockad af de ryska hamnarne naturligen blifva mycket farlig för Ryssland, ty det kunde då icke alls få in några förnödenheter. Tänker man sig en allians mellan flera andra stora sjömagter, som lyckades tillintetgöra den engelska örlogsflottan och blockera de engelska hamnarne, blefve detta ett afgörande slag. England kunde då icke många veckor hålla sig, ty hungersnöd skulle snart inträffa. Det vapen, som ligger i blockaden, är således högst viktigt, så att de stora sjömagterna sannolikt aldrig skola afhända sig det.

Motionärerna anför, att för de förenade rikena, som äro till största delen hafomflutna, skulle det vara önskvärdare än för andra, om ett sådant beslut kunde fattas, hvarigenom äfven blockaden komme att upphöra.

Får man icke taga främmande egendom till sjös, blifver naturligen blockaden betydelslös. Om ett fartyg, som blockerar en hamn, endast får avvisa fartyg, som vilja löpa in eller ut, men icke får taga dem som pris, tjenar nemligen blockaden till ingenting, ty då förnyar blockadbrytaren ständigt sina försök, till dess han lyckas. Således kan man icke fridlysa enskild egendom till sjös helt och hållet och behålla blockaden. Men det ligger mycken sanning i att för de förenade rikena skulle det vara särdeles fördelaktigt, om någon sådan åtgärd kunde vidtagas. I Norge minnes man säkert ännu, hvilket mäktigt vapen blockaden var 1814, när hungersnöd uppstod i landet, så att denna blockad allena var tillräcklig att göra allt fortsatt motstånd från norrmännens sida omöjligt. Så länge den Skandinaviska halfön har den lyckan att lyda under samma spira, och jag hoppas och är öfvertygad om, att detta skall fortfarande komma att räcka i sekler, till båda nationernas bästa; så länge detta förhållande fortgår, blir en fiendtlig blockad mindre farlig, ty våra kuster äro så vidsträckta, våra skärgårdar så talrika, och våra hamnar så många, att ingen flotta i världen lärer kunna blockera de flesta af dessa hamnar samtidigt, utan vi skulle ändå ständigt kunna få tillförsel från olika håll. Helt annat blefve förhållandet i den olyckliga händelse, att unionen skulle komma att sprängas, hvilket en af partiyra förblindad stortingsmajoritet nu synes arbeta på. Det skulle vara ett ömsesidigt själfmord af begge nationerna, och jag är öfvertygad om, att den sans och det förnuft finnes på båda sidor om Kölen, att detta aldrig skall komma att ske.

Kunde något uträttas med att biträda motionärernas förslag, skulle jag visst icke motsätta mig det, men det enda resultat deraf, man kunde motse, vore, att de ärade herrarne skulle få den tillfredsställelsen att vid nästa fredskonferens få tillkännagifva, att svenska riksdagen också hade omfattat förslaget och affåtit en skrivelse derom till regeringen. Men regeringen skulle säkerligen komma i en obehaglig ställning, om denna skrivelse affåtes. Vi hafva här i utskottets

betänkande sett rikskansleren von Caprivis yttrande, som den siste talaren upptog, derur dragande en slutsats, som icke hade afseende på denna fråga. Den tyska rikskansleren slutade sitt anförande med de orden: »att det för de förenade tyska regeringarna skulle vara ändamålslost att i antydt syfte träda i förhandling med andra regeringar». När detta äfven för de tyska regeringarna skulle vara ändamålslost, så torde det väl blifva ännu mera ändamålslost för den svenska regeringen. En sådan skrifvelse skulle säkerligen icke leda till någon annan åtgärd än att stoppas i papperskorgen hos de främmande regeringar, som finge emottaga densamma, och därför vill jag icke tillstyrka en dylik uppmaning till Kongl. Maj:t, utan yrkar afslag å motionen och bifall till utskottets förslag.

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.*

(Forts.)

Herr Säve: Efter det så sakrika anförande, som den siste högt ärade talaren nyss hållit, vore det naturligen lämpligast för mig att afstå från ordet, helst som jag i allt väsentligt delar den åsigt, till hvilken han kommit och hvilken han kan stödja på sin rika erfarenhet från sin statsmannaverksamhet. Då jag emellertid nu har ordet, anser jag mig böra säga åtminstone något.

Jag ber då att till en början få uttala, att jag mycket väl bejljertar den sant humana idé, som ligger i den föreliggande motionen. Jag vet också, att om den svenska regeringen skulle, såsom motionärerna önska, söka att medverka till beredande af internationelt erkännande åt den grundsats, som motionärerna förfäktat, hon äfven har vackra traditioner från forna tider att följa. Vårt fädernesland har ju på ett synnerligen framgångsrikt sätt i föregående århundraden sökt medverka till mera humana bestämmelser inom den internationella sjörättens område. Redan Karl XI sökte i en traktat med Danmark häfda en af dessa sjömagters bestämmelser, som ändtligen af Europas och Amerikas flesta sjömagter blefvo erkända genom Paris-traktaten af år 1856, och hvarje äldre skolgosse vet, hvilka stora förtjenster Gustaf III förvärfvade sig om samma internationella sjörätt, då han så väsentligt medverkade till 1780 års ryktbara väpnade neutralitet. Men väl känt är också, hvilka svårigheter måste öfvervinnas, innan man kunde bringa erkännande åt dessa grundsatser. Huru mycket blod hade ej flutit för deras skull, innan det stolta England ändtligen förmåddes gifva vika för öfriga magters fordringar. Och hvad gälde det? Jo, i hufvudsak blott att bringa England att erkänna den så naturliga och enkla grundsatsen, att »neutral flagga gör neutral gods». Men när Sverige fordom ville befordra införandet af humanitära bestämmelser i den internationella sjörätten, så kunde det göra det med stöd af en stark örlogsflootta. Vi hafva icke någon sådan nu. Våra sjöofficerare äro de förträffligaste och våra matrosar äro de käckaste, men det hjälper ej, vår flotta är för svag, och vi kunna icke nu i liknande frågor uppträda med den auktoritet som då, när vi utgjorde en örlogsmagt till sjös af rang. Och nu är det också fråga om något vida viktigare än

Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.
(Forts.)

bestämmelsen, att »neutral flagga gör neutralt gods», nu gäller frågan att vinna erkännande åt den stora grundsatsen, att enskild egendom, naturligen med undantag för krigskontraband, skall vara okränkbar till sjös under krigstid, således icke blott neutral egendom, utan äfven den egendom, som besittes af uundersåtar tillhörande de krigförande länderna. Det var först så sent som 1856, som England gaf sitt erkännande åt grundsatsen, att neutral flagga gör neutralt gods; det är blott 37 år sedan dess, och jag är öfvertygad om, att det kommer att åtgå århundraden, innan England gifver sitt erkännande åt den nya bestämmelsen, ty skall England göra det, måste det afstå ifrån sin ställning såsom världshafvens beherskare eller, hvilket är detsamma, afstå ifrån det förnämsta medel det har att upprätthålla sitt välde öfver hafven.

Motiveringen till motionen synes mig allt annat än öfvertygande. Genomläser man t. ex. det yttrande, som motionärerna citera efter den bekante kännaren af folkrätten Emile de Laveleye, så framgår af detta, att Laveleye sjelf erkänner, att den krigförande kan vara berättigad att taga de fiendtliga handelsfartygen i besittning, fastän icke att konfiskera dem jemte deras besättningar. Men hvad fredsvännerna åsyfta, det är att förekomma, att enskildes fartyg skola kunna tagas i besittning af örlogsmän. Föga lyckligare äro motionärerna med sin historik öfver staternas uppfattning i senaste tider om den internationella grundsats, hvarom fråga är. Af denna historik framgår i sjelfva verket, att staterna i allmänhet blott då vilja erkänna, att enskild egendom är okränkbar till sjös, då deras örlogsfloottor äro underlägsna grannarnes. Typiskt i detta fall är Tyskland. År 1870, under kriget mellan detta land och Frankrike, förbjöd den nordtyska regeringen sina örlogsmän att uppbringa franske undersåtars handelsfartyg, och den preussiske konungen lät tillkännagifva detta för den franska regeringen, som lmnade meddelandet obeaktadt. Ingenting kunde vara naturligare än detta. Frankrike var 1870 en stark sjömagt, men Tyskland var det icke, och därför låg det i Tysklands intresse att öppet förklara sig för grundsatsen af enskild egendoms okränkbarhet till sjös.

Men nu har Tyskland ej längre samma intresse i denna fråga, hvilket framgår af rikskansleren Caprivi's yttrande i ämnet i tyska riksdagen 1892, hvilket yttrande är citeradt i utskottsbetänkandet. Fredsvännerna hafva sålunda ej längre att räkna på den tyska regeringens medverkan. Förhållandet är, att Tysklands örlogsflootta i vara dagar icke är densamma som 1870; deri ligger förklarungen.

Det finnes naturligen ingen af oss, som misstänker, att de högt ärade män, som satt sina namn under föreliggande motion, och hvilka alla äro försvarsvänner på samma gång de äro fredsvänner, skulle på något sätt vilja motverka det sträfvande inom vårt land, som går ut på att söka utveckla och förstärka vårt försvar till sjös och till lands. Men jag fruktar dock, att den motion, som de framlagt, kan, om den vinner godkännande, verka hinderligt för vårt försvarsväsendes förbät-

rande. Den kan nemligen missförstås. Jag tror, att om man söker särskilja alla de strömuingar, som under de närmast föregående åren motverkat en förbättring af vårt härväsen, man bland dessa äfven skall finna en, som haft sin egentliga utgångspunkt i en falsk uppfattning om betydelsen af de internationella fredsvännernas hittills vunna resultat. Jag tror, att många af de obildade i vårt land, som icke hafva så lätt att se dessa saker klart och tydligt, faktiskt bragts den föreställningen, att krigen genom fredsvännernas sträfvan snart skola afskaffas, och att följaktligen allt hvad vårt land offrade för sitt försvar vore bortkastadt. En motion, sådan som den ifrågavarande, hvilken afser att söka skydda enskildes egendom till sjös, skulle i öfverensstämmelse härmed måhända kunna hafva det inflytande, att personer i vårt land finge den tron, att vi icke behöfde göra något för att öka styrkan af vårt sjöförsvar, ty sjökrig komme i sjelfva verket att blifva omöjliga, då man kommit derhän, att enskild egendom vore skyddad på hafven genom de folkrättsliga lagarne.

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.*
(Forts.)

För öfrigt anser jag sjelfva motionen onödig, viss som jag är, att vår svenska regering, för den händelse hon inbjudes att deltaga i internationella öfverläggningar i detta ämne, helt visst skall ställa sig på den sidan, der humaniteten står, äfven utan någon skrifvelse från Riksdagen.

Jag ber därför att få afstyrka motionen och förorda bifall till utskottets hemställan.

Herr Nyström: Jag har biträdt denna motion, mindre i förhoppning att den nu skall bifallas — ehuru den dag nog kommer, då sådana motioner blifva bifallna, och det enhälligt — än därför, att jag anser det nödvändigt, att man äfven i den svenska Riksdagen skall uppmärksamma dessa internationella frågor, som på senare tid uppstå, och äfven här hålla lefvande sin anpart, den på Sverige belöpande anpart, i dessa nya interparlamentariska rörelser, för hvilka jag för min del förutser en mycket stor framtid. Detta är den viktigaste delen af saken. Det gäller, att den svenska Riksdagen skall visa, att den icke står alldeles främmande för denna stora rörelse, som i öfriga länder tagit proportioner, om hvilka våra svenska riksdagsmän knappast hafva någon aning. Motionen har således värde såsom en insats i den riktningen. Hos oss tyckes man tro, att alla dessa sträfvan, till skiljedomstolar i stället för krig, till internationella aftal af åtskilliga slag m. m., endast äro en tummelplats för politiska fantaster, åt hvilka blott skänkes ett medlidsamt erkännande för deras välmenta afsigter. Men det är icke alls så i andra länder. Jag ber, att Första Kammaren icke må döma fullt så hårdt dessa sträfvan, ty man må säga hvad man vill, innefatta de dock mensklighetens framtidsförhoppningar, verdens utsigter att i framtiden gå ljusare öden till mötes. Man må icke invända, att de äro endast välmenande buller

Om skydd för
enskild egen-
dom till sjöns
under krig.

(Forts.)

vid en och annan fredskongress. Jag tror, för min del, att det är få af
menschlighetens stora lifsintressen, som börjat på annat sätt. Jag är
öfvertygad om att, vill man granska deras historia, så skall man få
se, att de alla börjat med svaga ansatser, hvilka först mött samma
omilda bedömande, som det nu ifrågavarande sträfvandet här mött,
men hvilka sedermera visat sig hafva lifsviktig innebörd. Huru var
det t. ex. när slafveriets afskaffande först kom på tal? Ingen trodde,
att det skulle blifva annat än en välmenande filantropisk ansats. Och
för att taga ett annat exempel, som är ganska märkvärdigt; jag på-
minner mig från Tacitus ett uttryck, som är af stort intresse, men
icke så mycket uppmärksammat. Han har kommit att tänka på möj-
ligheten af konstitutionella monarkier, men säger ock dervid, att det
är en sak, som man förr kan prisa än sätta i verket, och komme
denna statsform i verket, så skulle den icke blifva långlifvad, säger
han. På det sättet förhåller det sig med sådana ansatser, och man
får icke ringakta dem, i fall man tror, att de kunna växa till sig till
menschlighetens fromma. Det är med afseende på dessa två spörsmål,
som jag tillät mig att beröra, nemligen å ena sidan de internationella
förslagen och å andra sidan den interparlamentariska rörelsen, ett
högst anmärkningsvärdt förhållande. Suveränerna hafva oupphörligen
tillfällen, och begagna sig äfven af dessa tillfällen, att sammanträffa
och rådgöra med hvarandra. Å andra sidan finnes det knappast nå-
gon korporation, för att börja med ministrarne och sluta med barn-
morskorna, som icke sammanträffa och har sina kongresser, och man
kommer naturligen derifrån med en viss behållning med värdefulla
lärdomar. Men i hela världen befinnes, att de viktigaste korporatio-
nerna af alla, d. v. s. parlamenten, hafva icke någon direkt be-
röring med hvarandra. Det är tid att göra slut på detta förhållande,
och deri ligger det viktigaste sträfvandet af alla dem, som jag om-
nämde. Det är af vigt, att parlamenten komma tillsammans, att de
lära känna hvarandras erfarenhet, att de åtminstone i afseende på de
parlamentariska formerna och arbetssätten kunna visa, hvad godt den
ene har framför den andre. Jag vill säga, att komme det till en så-
dan rådföring, till ett sådant umgänge, så skulle säkerligen den sven-
ska Riksdagen stå såsom en läromästare framför de flesta andra genom
de lyckliga former, som vi vunnit, t. ex. genom våra gemensamma
voteringar, våra utskottsval, vår justitieombudsman och annat mer.
Se der hvad vi skulle kunna lära andra, och vi skulle i stället få lär-
domar af de andra. Det är således denna interparlamentarism, som
jag anser viktigast, och såsom en insats deri vill jag helst betrakta
detta förslag.

Men om man nu har sagt och tror, att dessa saker äro så svaga,
att de knappast förtjena uppmärksamhet, har jag delvis medgifvit
detta, men de äro dock icke fullt så obetydliga, som herrarne tro.
Det förnämna engelska parlamentet har funnit sig nödsakadt att träda
ut ur sin isolering, af hvilken det i så många år har skrutit, för att

söka understöd för sträfvanden, liknande detta, af systerparlamenten. Jag har här i min hand en inbjudning, i hvilken äro delaktiga 129 ledamöter af det engelska parlamentet. Det är ett vackert tidens tecken, att så många parlamentsledamöter velat utsträcka handen till ömsesidig samverkan med andra parlament. På samma sätt har det gått i andra länder, och den, som har sett redogörelser och program för de stora festligheterna i Amerika under utställningen detta år, lär finna, hvilken betydelse dessa interparlamentariska sträfvanden hafva.

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjöns
under krig.*
(Forts.)

En talare, herr Säve, har sagt, att sådana bestämmelser, som de här ifrågakarande, försöker man avvägbringa endast så länge man är svag på hafvet, men när man är stark, gör man det icke. Nej, för-låt mig, Italien har gjort försök i den vägen, och Italien är stark på hafvet; Amerika har gjort det, och Amerika är mycket starkt och kommer inom få år att blifva det ännu mer, men ändå har det icke dragit sig för att befordra dessa sträfvanden. Men man säger, att svaga stater hafva just icke mycket att göra med eller vinna af detta sträf-vande. Jag är af den meningen, att för dessa just är det ett viktigt intresse, ty endast genom att införa en rättsordning kunna de svaga staterna lefva med samma trygghet som de starka.

Det är som inom den enskilda staten, der endast med tillhjälp af regeringsmagt och rättsordning en svagare medborgare kan lefva i trygghet tillsammans med en starkare. Och därför ligger det just i de svagare staternas intresse, att en sådan ordning kommer till stånd. Man säger, att de kunna ingenting uträtta. Danmark har på senare tiden vunnit ganska mycket genom sitt deltagande i dessa sträfvanden. Och en talare här har påmint om den vackra insats, Sverige förut gjort just i dessa sträfvanden. Herr Hedin skrifver om »de grund-satser, som beteckna sjörättens utveckling till rättvisa och humanitet», att man kunde ock nämna dem de skandinaviska, då de nordiska sta-terna kämpat ärorikt i främsta ledet för den neutrala sjöhandelns fri-het och dermed skrifvit ett vackert blad i folkriättens historia. De svagare staterna hafva således gagn häraf, och de svagare staterna lefva tillfälle att uträtta något genom att deltaga i detta nutidens sträfvande.

Jag får tillägga en sak, som kanske icke väl upptages af mina meningsfränder i denna sak. Det måste erkännas, att den internatio-nella och interparlamentariska rörelsen för närvarande öfver hela verlden har blifvit en vensterrörelse. Börjar man med Norge, ser man, att just de starkaste venstermännen drifva denna sak. I Danmark likaså. I Frankrike likaså. I Italien återfinna vi Imbriani, Italiens »braständare»; likaså åtminstone i viss mån Pandolfi. I Tyskland äro både Baumbach och Barth »freisinnig». I England ledes rörelsen i väsentlig grad af en parlamentsledamot, nyr Randal Cremer, utgifvare af ett vensterblad, »The Arbitrator», som stundom sänker sig till en ganska rå ton och ofta vanställes af stygga anfall mot försvarsvänlig-

Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.

(Forts)

het, patriotism och sådant. Detta är ett sorgligt faktum. Jag har icke velat förena mig med denna rörelse, därför att jag icke vetat, hvar jag under sådana förhållanden skulle höra hemma. Man skall måhända säga, att förhållandet inom denna kammare utgör en vederläggning af det sagda, då åtminstone en af de talare, som här uppträdt och som anslutit sig till rörelsen, väl icke kan kallas en vensterman (ty med ett eller annat förstulet och kärligt ögonkast åt det hållet räknas ju icke så nogu). Men detta torde väl få anses såsom ett undantag, som icke upphäfvor regeln, att denna rörelse är en venster-rörelse; hvilket försvagar densamma i högsta grad, ty hvart skola vi taga vägen, som hafva samma syfte, men finna det svårt att, då rörelsen fått en så utpräglad rigtning åt venster, arbeta tillsammans med de andra.

Hvad sjelfva frågan beträffar, har en ansedd man, som i denna sak måste betraktas såsom en stor auktoritet, sagt, att yrkandena äro oklara, att de icke väl stämma öfverens med verkligheten, att, då man säger att man vill för egendom till sjös börda samma rättighet som för egendom till lands, dermed ingenting vore vunnet, enär egendom till lands är illa skyddad, såsom förhållandet nu är. Jag ber om ursäkt, att jag trots allt detta håller mig till auktoriteten af den man, som jag med någon rätt kan kalla min afidne vän, Emile de Laveleye. Han framhåller uttryckligen, att, huru än må vara med sådana våldsbragder och skadegörelser som bombarderingar och dylikt, så, om saken begränsas till frågan om egendom, är dock ej till lands lofgifvet, enligt folkrätt och folksed, att anställa plundring af sådan enskild egendom, som ej är försvarad. Men att icke blott taga i besittning utan formligen tillägna sig och derefter försälja ett fartyg med last, det är dock en plundring, som, såvidt jag förstår, icke har sitt motstycke till lands. Således är det fullt riktigt och icke motsägelse att vilja för egendom till sjös reklamera samma skydd som för egendom till lands, så att icke fienden skall kunna tillägna sig och genast realisera egendomen utan att anspråk på ersättning kan framställas. Med skäl säges, att ett sådant våld grundar sig på en föräldrad åskådning.

Hvad bokaden beträffar, är frågan derom besvarad genom Emile de Laveleyes framställning, att man icke kan förneka en krigförande magt att till och med taga i besittning eller omöjliggöra för krigsbruk ett fiendtligt handelsfartyg, men att man deremot kan lägga sig emot, att detsamma blifver fiendens egendom, att fienden disponerar och försäljer detsamma. Jag kan ej finna annat än att motionen i detta fall innehåller saker, som väl kunna försvaras.

Det synes mig också, att, då utskottet har börjat sin epilog med att säga, att det finnes tungt vägande skäl för saken, det måste ligga någon sanning deri, att egendom till sjös är sämre skyddad än till lands och att det således är förnuftigt att begära, att den i förra fallet blifver lika skyddad som i senare fallet. Jag vågar icke göra nå-

got yrkande. Jag vill endast sluta med att begära af eder, mine herrar, litet medkänsla för dessa sträfvanden, som, de må vara aldrig så svaga nu, afse att vinna fred på jorden. Det är icke rätt att behandla dessa frågor med en medlidsam öfverlägsenhet, ty jag tror ändå, att i denna svaga början ligger uppslaget till viktiga och stora framtidsvinningar.

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.*

(Forts.)

Herr Adelsköld: En föregående talare har framhållit fördelen i synnerhet för svagare stater af sådana internationella öfverenskomelser, som hafva till mål att, så vidt möjligt är, förekomma krig och deraf följande olyckor och förluster.

Hvad särskildt vårt land beträffar, vore en öfverenskommelse, sådan som motionärerna afse, säkert af ganska stor betydelse. Vi hafva nemligen, såsom bekant, en icke obetydlig handelsflotta, men knappast någon marin, hvarmed denna flotta under kommande krig kan försvaras. Vidare kan en fiendtlig magt, som är oss öfverlägsen till sjös, genom blockad hindra all tillförsel och derigenom utsätta oss för att rent af svälta i hjel. En ärad talare, generalen Björnstjerna, anförde nyss, att så var förhållandet i Norge år 1814 samt att norr-
männen höllo då på att svälta i hjel i följd af blockaden. Och jag vet icke, hvarför icke samma förhållande skulle kunna inträffa äfven här i Sverige under ett kommande krig, allra helst som våra grannmagners örlogsflottor under de senare åren blifvit så betydligt förstärkta, under det att vår flotta stått stilla och icke utvecklats.

För Sverige vore det således, oafsedt de stora förlusterna för handelsjöfarten, alldeles otvifvelaktigt förenadt med stora fördelar, om en sådan internationel öfverenskommelse, som motionärerna afse, skulle kunna träffas.

Allt detta har så fullständigt utvecklats af de talare, som förut yttrat sig till förmån för motionen, att jag icke skall längre upptaga kammarens tid med några bevis om den saken. Men deremot vill jag, med anledning af den siste talarens yttrande, att fredsvännerna i de olika länderna hufvudsakligen bestå af venstermän, upplysa om att så är icke öfver allt förhållandet. Jag medgifver gerna, att flertalet af fredsvännerna består af framsynta, frisinna personer, hvilka anse kriget såsom en qvarlefva från barbariets dagar; och bland dem finnas en mängd framstående personligheter, som icke kunna misstänkas för omstörtningstankar. I England t. ex. består styrelsen för »the International arbitration and peace association» af följande personer: markisen af Bristol, markisen af Ripon, hertigen af Derby, biskopen af London, biskopen af Durham, lord Hobhouse, sir John Lubbock m. p. och Philip Stanhope m. p. Jag är visserligen icke personligen bekant med någon af dessa gentlemän, men är alldeles säker, att icke någon af dem är nihilist eller ytterligen vensterman.

I Tyskland är vice talmannen i tyska riksdagen Baumbach ledamot af internationella parlamentariska fredsföreningen, och i Italien

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.
(Forts.)*

presidenten Biancheri m. fl. I öfriga länder finnas en hel mängd mycket främstående personer, hvilka icke kunna kallas omstörtare, som äro ledare af de parlamentariska fredsangelägenheterna och arbeta för skiljedom i stället för krig.

Här i Sverige har tanken om skiljedom icke haft att påräkna sympatier af de s. k. »stormännen», ty något sådant namn finnes icke i skiljedomsföreningens rullor. Frågan har betraktats med motvilja och hån, och fredsvännerna hafva betecknats såsom »nihilister», d. v. s. sådana, som icke vilja göra något för landets försvar.

Den förste talaren har fullkomligt upplyst kammaren om huru härmed förhåller sig, och den andre i ordningen omnämnde, att han, ehuru fredsvän, bidragit så långt i hans förmåga stått till försvarets utveckling vid urtima riksdagen. Och jag känner en varm fredsvän, men lika varm försvarsvän, som vid samma urtima riksdag 1892 framlade ett förslag till försvarets ordnande på ett tidsenligt och mycket effektivt sätt, grudadt på Sveriges naturförhållanden och tillgångar.

Man får således icke skära fredsvännerna öfver en kam och anse dem alla såsom nihilister.

Fredsvännernas planer voro till en början något utopiska.

De voro nemligen nog sangviniska att tro sig kunna åstadkomma krigens upphörande. Men sedan de kommit under fund om, att sådant i denna militarismens guldålder icke är tänkbart, hafva de, i afvaktan på att folken förr eller senare skola kommendera »ned med vapnen», inskränkt sina åtgöranden till att arbeta för att krigen göras mindre barbariska, att neutralisera hafven och de stora internationella farlederna och slutligen att söka åstadkomma, så vidt möjligt är, skiljedom i tvister nationerna emellan.

Och i betraktande af de förfärliga faror och de oerhörda risker, hvarmed ett kommande krig är förenadt, då millioner människor med de förfärligaste vapen komma att förgöra hvarandra, samt omöjligheterna att på förhand kunna beräkna resultatet, är väl antagligt, att sunda förnuftet skall göra sin röst gällande och skiljedom i stället för allt för riskabla krig komma att afgöra allt flere tvister nationerna emellan.

Af föregående talare äro redan omnämnda många sådana tvister, som otvivelaktigt skulle föranledt blodiga krig, om icke nationerna hade föredragit att låta dem afgöras genom skiljedom, och den sista tvistefråga, som nu på ett förnuftigt sätt kommer att afgöras på detta sätt genom skiljedom, är striden om fisket i Behringssund, i hvilken skiljedomstol Hans Maj:t Konungen af Sverige erhållit utmärkelsen att tillsätta en ledamot.

Jag för min del och, såsom jag tror, alla fredsvänner våga således hysa den djerfva förhoppningen, att skiljedomen skall komma att mer och mer göra sig gällande, och att krigen förr eller senare skola komma att betraktas såsom någonting omenskligt. Och hafva freds-

vännerna lyckats i detta sträfvande, hafva de för visso icke lefvat förgäfvcs.

Jag anhåller om bifall till motionen.

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.*

(Forts.)

Herr Dickson, Robert: Vid behandlingen af motionen har utskottet i största korthet redogjort för de skäl, som å de olika sidorna anförts i fråga om enskild egendoms okränkbarhet till sjös, utan att dock tillåta sig uttala något vidare omdöme, just därför att utskottet för sitt afstyrkande af motionen haft ett helt annat skäl, det nemligen att det icke synes vara utsigt att vinna någon lösning af frågan genom åtgärder från de förenade rikenas sida. Af de talare, som yttrat sig, har jag icke hört någon framkomma med något kraftigare försvar för åsigten om enskild egendoms okränkbarhet till sjös, och ej heller har jag hört någon kunna påstå, att någon vidare utsigt skulle finnas för en öfverenskommelse mellan de olika staterna. Hvad som anförts har mera varit redogörelser för åtskilliga fredskongresser.

Utskottets uppfattning har emellertid styrkts genom den sakliga utredning, som af herr Björnstjerna lemnats. Och äfven af motionärernas anföranden framgår, att utskottet för sin åsigt har stöd i yttrandet af sådana personer, som Konungen och konseljpresidenten i Danmark. Då man således kan vara ense om, att något icke kan vinnas genom skrifvelse till Kongl. Maj:t, torde vara onödigt att besvära Kongl. Maj:t med en sådan. Den skulle troligtvis blott komma att under en följd af år figurera i justitieombudsmannens berättelse bland oafgjorda riksdagsskrifvelser. Ty det är väl icke någon som tror, att, i händelse skrifvelsen beslutas, kabinetssekreteraren skall blifva i tillfälle att beträffande samma skrifvelse anteckna ungefär följande: Vid anmälan af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t anbefalt ministern för utrikes ärendena att med främmande magter inleda underhandlingar; och har på inbjudan af Hans Maj:t Konungen en internationel konferens församlats i Stockholm, dervid i ämnet träffats en öfverenskommelse, som ratificerats.

Jag föreställer mig, att motionärerna icke vidare hålla på affåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t, då de vunnit hvad de afsett, nemligen frågans bringande på tal, och jag yrkar bifall till betänkandet.

Friherre von Otter: Skulle jag af den förda diskussionen döma, hvarom här i afton vore fråga, skulle jag svara, att här måtte vara fråga om aflåtande af en skrifvelse till förmån för afväpning, till förmån för den eviga freden. Det är på denna grund, som flere af talarne hafva kunnat uppräknat namn på framstående engelska statsmän, hvilka säkerligen, likasom så många andra inom den civiliserade världen, äro stora fredsvänner, men helt visst aldrig någonsin skulle med sin röst understödja något sådant, som här i afton föreligger. Ty om denna sak, skydd för enskild egendom till sjös, under hvad förhållande som helst, tror jag, att man med skäl kan säga såsom tyske rikskanslern, att

Om skydd för
enskild egen-
dom till sjös
under krig.
(Forts.)

det är fullkomligt ändamålslost att söka derutinnan åstadkomma en öfverenskommelse. Den andre värde talaren, friherre Klinckowström, sade visserligen, att detta yttrande icke hade någon betydelse, af det skäl att rikskanslaren såsom militär endast talade i sin kejsares namn. Jag skall då be att få anföra några ord, som han för några dagar sedan eller i början af Mars månad detta år just i denna sak yttrade i tyska riksdagen. Han yttrade, att *i hans tanke* — således talade han då i eget namn — förslaget att genom internationel öfverenskommelse under krigstid skydda enskild egendom till sjös vore outförbart. Detta är ock min öfvertygelse. Jag skall be att få taga ett par exempel. Motionärernas mening är ju den, att fiendtlig flagga skulle skydda fiendtligt gods. Antag att krig utbröte mellan Ryssland och England, mellan, såsom man så betecknande i afseende å deras militära magt brukar kalla dem, elefanten och hvalfisken. Skulle man kunna tänka sig, att hvalfisken skulle medgifva att till elefanten fördes något, som vore möjligt för hvalfisken att under vägen förstöra. Det ligger i sakens natur, att England, som hufvudsakligen är en sjömagt, måste begagna sig af denna sin öfverlägsenhet, och just på den grund är det för England omöjligt att gå in på grundsatsen att enskild egendom bör vara skyddad till sjös. — Jag vill taga ett annat exempel. Antag att Storbritannien vore i krig med kontinenten. Förut under detta århundrade har det varit fallet, att större delen af det europeiska fastlandet varit i krig med England. Vilket för att fastlandet skulle kunna med framgång föra detta krig vore, att Englands flotta blefve förstörd. Men om så blefve förhållandet, tror jag icke, att de kontinentala magterna skulle mycket besvära sig med att skicka någon armé öfver till England. De skulle endast blokera Englands kuster, afskära all tillförsel dit och på det sättet få kriget afslutadt. Skulle nu fiendtligt gods vara skyddadt under fiendtlig flagga, skulle Englands handelsfartyg under kriget kunna fortfarande tillföra England förnödenheter. — Det är alldeles uppenbart, att en sak sådan som denna aldrig kan godkännas vare sig af England eller af någon annan sjömagt.

I motionen förekommer ett yttrande, vid hvilket jag äfven vill fästa mig. Der påvisas af motionärerna två utvägar, hvarpå Kongl. Maj:ts regering skulle kunna bidraga till förevarande önskningsmål. Den ena skulle vara att deltaga i en allmän kongress i detta syfte, om någon sådan komme till stånd. Den andra vore att söka träffa öfverenskommelse med särskilda stater. Hvad den första utvägen beträffar, förmodar jag, att icke någon finnes, som tror, att Kongl. Maj:ts regering, om en sådan allmän konferens skulle komma till stånd, icke på det allra liffigaste skulle understödja det yrkande, som här framstälts af motionärerna. Men en sådan allmän konferens kommer helt visst icke till stånd, och detta på de skäl, som af tyska rikskanslaren anförts, och enär, efter hvad här antydts, åtminstone England alltid skall motsätta sig en sådan. Hvad åter den andra utvägen beträffar,

får jag för min del säga, att det är ej ens rätt att sätta i fråga, att Kongl. Maj:ts regering skulle på det sättet söka inleda underhandlingar. För att kunna inleda underhandlingar fordras väl att vara något så när likställd med den, med hvilken man skall underhandla, att kunna sätta något emot i fall man något begär. Men så är icke förhållandet med oss. Konungen öfver Sverige och Norge har att under krig försvara en ofantligt stor handelsflotta, den näst största i världen. Denna flotta är naturligtvis utsatt för att förstöras af fiendens kryssare. Men, mine herrar, för hvilken förstöring är en mot oss fiendtlig magts handelsflotta utsatt? Ingen, därför att vi sakna det vapen, som erfordras för att kunna i det fallet göra hvad vi skulle göra. Under sådana förhållanden, när man har mycket att skydda och ingenting, hvarmed man kan skada på lika sätt, tror jag icke, att man bör sätta i fråga, att någon framställning i ifrågavarande hänseende skall kunna göras.

*Om skydd för
enskild egen-
dom till sjöa
under krig.
(Forts.)*

Den andre värde talaren yttrade, att han trodde, att den tanke, som ligger i denna motion, skulle fortlefva längre än den tyska rikskanslern. Ja, derom är jag fullkomligt öfvertygad. Ty denna tanke kommer att lefva lika länge, som krigen komma att lefva. Derfor tror jag också, att fredsvännerna, de som verkligen vilja verka i den riktning, hvaråt motionen ytterst syftar, borde vända sina tankar åt det stora målet att söka afvända krigen. Ty lyckas de deri, så afvända de äfven hvad som motionärerna här satt sig före. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Benedicks: Då jag olyckligtvis tillhör de fyra olyckspåsar, som varit med i utskottet och »suttit och letat efter motiv för afslag» till denna motion, tager jag mig friheten svara herr ordföranden för den parlamentariska fredsföreningens filial i Sverige några ord. — Det var så långt ifrån, att vi behöfde söka motiv för afslag till denna motion, som motionärerna sjelfva varit nog vänliga att i motionen påvisa de grunder, som bestämde mig för afslag. De hafva nämligen upplyst om, att både England och Tyskland, våra antagliga allierade en gång, satt sig emot det syfte, för hvilket motionärerna kämpa. Han beklagade sig öfver att motionen blifvit så illa bemött; han klagade öfver att den behandlats alldeles för summariskt. Att friherre Klinckowström anser fem tåttryckta sidor vara en alldeles för summarisk behandling förvånar mig ingalunda. Jag tror i alla fall, att det är alldeles tillräckligt för detta ändamål. Vidare antog han, att han skulle anses vara en socialist eller liberal af tvifvelaktig färg. Jag tror ej detta, utan snarare att han var spiritist, då han anförde ett protokoll af den 23 maj detta år. Jag får i öfrigt ansluta mig till de ledamöter af kammaren, som yrkat afslag å motionen.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hem-

stält skulle bifallas, dels ock, utaf herr *af Burén* med flere, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Klinckowström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Första Kammarens tillfälliga utskott hemstält i utlåtandet n:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva fallit sålunda:

Ja—59.

Nej—10.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 29 nästlidne mars och den 5 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af väckt fråga om utsträckt rätt för sterbhusdelegare att erhålla gemensam expedition i lagfartsärenden, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemstält.

Justerades ytterligare två protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 9.05 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 11 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Upplästes ett inkommet läkarebetyg, så lydande:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare, ryttmästaren *Nils Fock* i följd af sjukdom (kontusion å venstra höften) tills vidare icke kan infinna sig vid Riksdagen, intygas härmed.

Ruder Tibro den 4 april 1893.

G. Ekelund,

1:ste bataljonsläkare vid kgl.
lifregementets husarer.

Upplästes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 31, till Konungen, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 6 regeringsformen.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 32, om ändring i förordningen angående stämpelafgiften den 5 september 1890; och

n:o 33, om ändring i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 31 december 1891.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 22, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af § 74 regeringsformen, dels ock väckta motioner om ändring af samma § i regeringsformen; och

n:o 23, i anledning af väckta motioner dels om ändrad lydelse af §§ 7, 11, 12, 28 och 105 regeringsformen samt § 38 riksdagsordningen, dels om upphäfvande af § 15 regeringsformen och ändring af §§ 4, 7, 38, 105 och 106 regeringsformen samt § 38 riksdagsordningen, dels ock om ändring af §§ 12, 13 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen;

bevillningsutskottets betänkande och memorial:

n:o 13, angående villkoren för tillverkning af bränvin;

n:o 14, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 8:o b) af utskottets betänkande n:o 7 angående vissa delar af tullbevillningen;

n:o 15, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 10:o) i utskottets betänkande n:o 7 angående vissa delar af tullbevillningen; och

n:o 16, i anledning af återremiss af punkten 3:o) af utskottets betänkande n:o 7 angående vissa delar af tullbevillningen;

bankoutskottets memorial n:o 9, med förslag till omröstningsproposition med anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken;

lagutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 26, i anledning af väckt motion angående upphäfvande af fideikommiss-stiftelser i fast egendom på landet m. m.;

n:o 27, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 12 kap. 3 § kyrkolagen;

n:o 28, i anledning af kamrarnes återremiss af utskottets utlåtande n:o 16 öfver väckt motion om ändrad lydelse af 3 kap. 1 § handelsbalken;

n:o 29, i anledning af väckta motioner om ändring i vissa afseenden af bestämmelserna i 17 kap. handelsbalken angående förmånsrätt för ränta;

n:o 30, i anledning af väckt motion om ändrad lagstiftning rörande oäkta barns arfsrätt;

n:o 31, i anledning af väckt motion om ändring af gällande bestämmelser i fråga om rätt att utträda ur svenska statskyrkan;

n:o 32, i anledning af kamrarnes återremiss af utskottets hemställan i andra punkten af dess utlåtande n:o 10 öfver väckta motioner om utsträckning af allmän åklagares åtalsrätt i vissa fall;

n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen; och

n:o 34, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 11 kap. 2 § jordabalken; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 7, i anledning af motion angående vidtagande af anordningar för att bereda beväringssynglingar kunskaper i rätt- och välskrifning samt i räkning;

n:o 8, i anledning af väckt motion om förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskolelärares enke- och pupillkassa; samt

n:o 9, i anledning af väckt förslag om begäran om utredning rörande åstadkommande af en svensk arbetsstatistik.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 207, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 16, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, åsyftande befrielse för fattigvårdsstyrelse i gränskommun från dess befattning med fortskaffande af från grannlanden hitförpassade nödstälde svenske undersåtar m. m., beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 209, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 18, i anledning af väckt motion om latinskrifningens upphörande vid de allmänna läroverken, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, statsutskottets den 8 i denna månad bordlagda utlåtanden n:is 4 och 9 äfvensom sammansatta banko- och lagutskottets nämnda dag bordlagda utlåtande n:o 1.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2.41 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
